

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Луценка Юрія Васильовича на дисертацію Реви Івана Петровича
“Розслідування порушень встановлених законодавством вимог
пожежної або техногенної безпеки”, поданої на здобуття
ступеня доктора філософії в галузі знань 08 “Право”
за спеціальністю 081 “Право”**

Вивчення рукопису дисертації Реви Івана Петровича, а також ознайомлення з публікаціями здобувача за темою дослідження дають підстави для попереднього висновку, що дисертант виконав роботу на належному науковому й методологічному рівні та досягнув поставлених дослідницьких цілей. Цей висновок підтверджується сумою основних критеріїв, за якими оцінюються такі наукові роботи.

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасних викликів, що стоять перед Україною, зокрема в умовах повномасштабної збройної агресії та відновлення інфраструктури, гарантування національної безпеки виходить на перший план. Невід’ємною складовою цієї безпеки є захист населення, об’єктів критичної інфраструктури та суб’єктів господарювання від загроз природного й техногенного характеру. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки (ст. 270 КК України) становлять пряму загрозу життю та здоров’ю людей та призводять до колосальних матеріальних збитків.

Актуальність цієї теми підкреслюється також і тривожною статистикою. Так, протягом 2022 по вересень 2025 років кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень цієї категорії залишається стабільно високою. Проте, особливе занепокоєння викликає критична розбіжність між кількістю облікованих правопорушень за ст. 270 КК України та кількістю проваджень, які доходять до суду. Так, за даними офіційної статистики Офісу Генерального прокурора, у 2022 році зареєстровано 407 кримінальних проваджень, де за двома кримінальними провадженнями особам вручено повідомлення про підозру, у 2023 році зареєстровано 337 кримінальних проваджень і не вручено жодного повідомлення про підозру, у 2024 році обліковано 423 кримінальних провадження, з яких два кримінальних провадження направлено до суду з обвинувальними актами, за січень-вересень 2025 року зареєстровано 381 кримінальне провадження, де за дев’яти кримінальними провадженнями особам вручено повідомлення про підозру

та п'ять кримінальних проваджень направлено до суду з обвинувальними актами¹.

Такий стан справ свідчить про наявність системних проблем у правозастосовній діяльності. Слідча та судова практика показують, що ефективність розслідування таких проваджень залишається на вкрай низькому рівні. Основними причинами цього є: 1) *втрата доказової бази*: швидке знищення матеріальних слідів злочину під дією вогню, води (під час гасіння) та/або внаслідок умисних дій зацікавлених осіб; 2) *проблеми кваліфікації*: складність у розмежуванні умисних підпалів, злочинної недбалості та нещасних випадків, а також спроби інсценувати пожежі для приховування інших злочинів (наприклад, розкрадань); 3) *потреба у спеціальних знаннях*: розслідування вимагає негайного залучення вузькопрофільних спеціалістів та судових експертів (пожежотехніків, інженерів, будівельників), координація з якими часто є неефективною; 4) *методологічний вакуум*: правоохоронні органи не завжди озброєні сучасною, науково обґрунтованою методикою розслідування, адаптованою до специфіки цих складних та багатоепізодних кримінальних проваджень.

Таким чином, розробка та вдосконалення комплексних криміналістичних засад розслідування порушень вимог пожежної або техногенної безпеки є гострою та актуальною проблемою сьогодення.

Про актуальність дисертаційного дослідження свідчить і **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами**. Зокрема, дисертаційне дослідження виконано відповідно до положень Законів України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки” (від 2 травня 2023 року № 3063-IX), “Про об’єкти підвищеної небезпеки” (від 18 січня 2001 року № 2245-III), Стратегії національної безпеки України (указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020), Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України (указ Президента України від 20 серпня 2021 року № 372/2021), Національної економічної стратегії на період до 2030 року (постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 179). Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454) й Основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на

---

¹ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

Темі дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 22 вересня 2023 року (протокол № 12).

Теоретико-методологічна основа дослідження є ґрунтовною та всебічною. Автор критично переосмислює наукові напрацювання відомих вчених, формулює відповідне авторське бачення щодо розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки. Правильне визначення об'єкта та предмета дослідження, формулювання на цій основі взаємопов'язаних та взаємообумовлених завдань дало можливість автору логічно та послідовно викласти матеріал, розкрити повно проблемні питання та надати своїм висновкам переконливої аргументації.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують в тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, мало розробленими у кримінальній процесуальній науці і є перспективними для дослідження.

Достатньо вдало дисертантом сформульовано об'єкт дослідження, яким виступають прояви кримінально караної діяльності, пов'язаної з порушенням встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки, а також його *предмет* – розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки.

Для досягнення поставленої мети дисертантом було сформульовано та послідовно вирішено *вісім дослідницьких завдань*:

– висвітлив стан наукових досліджень проблем розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної безпеки або техногенної безпеки;

– схарактеризував способи вчинення порушень правил пожежної та техногенної безпеки;

– окреслив зміст і зв'язки інших елементів криміналістичної характеристики порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки, зокрема особи правопорушника, обстановки, слідів та ознак кримінальних правопорушень;

– запропонував перелік і деталізував зміст обставин, що підлягають встановленню на початковому етапі розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень;

– розробив порядок (алгоритми) дій слідчого в типових ситуаціях початкового етапу розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки;

– проаналізував специфіку й надав криміналістичні рекомендації щодо проведення огляду місця події в кримінальних провадженнях цієї категорії;

– встановив особливості допиту різних категорій учасників кримінального провадження про порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки;

– розглянув можливості судових експертиз під час розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки.

Вирішення вказаних завдань підтверджується як загальними висновками (с. 162–167), так і висновками до окремих розділів дисертації (с. 72–76, 108–109, 158–161).

Теоретичний та емпіричний матеріал, наукові позиції, аналізуються І. П. Ревою за допомогою комплексу філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів, зокрема: *історико-правовий* – для аналізу поглядів учених різних періодів на проблемні аспекти розслідування порушень вимог пожежної та техногенної безпеки (підрозділ 1.1); *системно-структурний і структурно-функціональний* – для розгляду способів вчинення порушень правил пожежної та (або) техногенної безпеки, типізації та класифікації особи злочинця (підрозділи 1.2, 1.3); *порівняльного аналізу* – для узагальнення різних підходів українських учених щодо змісту основних понять і категорій (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 3.1); *соціологічний* (анкетування інтерв'ювання, спостереження) – для узагальнення думок респондентів з щодо проблемних питань дослідження (розділи 1–3); *статистичний* – для аналізу статистичної звітності та зібраних емпіричних даних (розділи 1–3).

Належна методологія дослідження є підтвердженням достовірності наукових положень, висновків і результатів, викладених у рецензованій роботі.

Дисертантом опрацьовано 182 наукових та нормативно-правових джерел, на які автор посилається у тексті рукопису під час полеміки щодо окремих питань проблематики дослідження та обґрунтування власних висновків, що вказує на достатні знання дисертантом предмета, на його навички до самостійного наукового аналізу.

Зазначені показники свідчать про наявність комплексної, цілісної роботи, вказують, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь наукової обґрунтованості, є достовірними.

Повнота викладення матеріалів дисертаційного дослідження. Дисертацію надано у виді рукопису, загальний обсяг якого становить 230 сторінок. Основна частина дисертації (167 сторінок) охоплює три розділи, що містить вісім підрозділів.

Викладені у вступі та розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, перспективними для наукового дослідження.

Про обґрунтованість отриманих даних і сформульованих висновків свідчить аналіз теоретичної основи дисертації, її інформаційного та емпіричного підґрунтя. При написанні роботи автор опрацював достатній масив наукової літератури: наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі теорії права, кримінального, кримінального процесуального, міжнародного права та ін.

Емпіричну основу дисертації становлять зведені дані вивчення 88 судових рішень (ст. 270 КК України) з Єдиного державного реєстру судових рішень (за 2014–2018 роки – 70; за 2019–2025 роки – 18); результати опитування 120 слідчих Національної поліції України щодо проблемних питань розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки; аналітичні звіти й узагальнення МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України. Під час підготовки дисертації використано також власний багаторічний досвід роботи здобувача в правоохоронній системі України.

Наукова новизна висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації полягає в тому, що в дисертації І. П. Реві поставлено й виконано важливе науково-прикладне завдання з розроблення засад криміналістичної методики розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки з обґрунтуванням пропозицій та рекомендацій правового, організаційного та практичного характеру.

Так, заслуговують на підтримку й визнання елементами наукової новизни дослідження вперше обґрунтовані в рецензованій праці такі здобутки дисертанта:

1) розроблено наукові положення видової методики розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки, що ґрунтується на розгорнутій криміналістичній характеристиці відповідної категорії кримінальних правопорушень й охоплює рекомендації щодо організації початкового етапу розслідування, проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань;

2) здійснено розподіл порушень встановлених законодавством правил пожежної або техногенної безпеки: за способами вчинення кримінального правопорушення та за характеристиками суб'єкта, який причетний до кримінального правопорушення, що є основою для подальшої диференціації внутрішньовидових методик їх розслідування;

3) запропоновано напрями використання під час розслідування порушень встановлених законодавством правил пожежної або техногенної безпеки сучасних технологій, серед яких першочергове значення для збирання доказів має застосування під час огляду місця пожежі / техногенної аварії портативного 3D сканера, можливостей безпілотних літальних комплексів і відеоаналітики.

На увагу і обговорення заслуговують й ті положення, які, будучи відомими в науці кримінального та кримінального процесуального права, в рецензованій роботі були удосконалені, й ті, які одержали в роботі подальший розвиток.

У цілому презентовані автором елементи наукової новизни є достатніми для дисертаційного дослідження такого рівня.

Практичне значення дисертаційного дослідження, яке розглядається, не викликає сумнівів, адже його результати використані та використовуються у *науково-дослідній роботі* – для подальших наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень проти громадської безпеки (акт Національної академії внутрішніх справ від 04.09.2025 № 162-нд); *діяльності органів правопорядку* – для розроблення й удосконалення відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів, підготовки методичних рекомендацій з питань виявлення та розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 11.09.2025 № 86241-2025); *освітньому процесі* – для підготовки підручників, лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з курсів криміналістики, методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень, під час підготовки підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій та для подальшого розроблення теоретичних і прикладних питань, пов'язаних із розслідуванням порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки (акт Національної академії внутрішніх справ від 04.09.2025 № 161-оп).

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні теоретичні положення і результати, практичні рекомендації дисертаційного дослідження знайшли відображення у восьми наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, чотири тези – у збірниках

матеріалів міжнародних, всеукраїнських та міжвідомчих науково-практичних конференціях і круглих столах.

Наукові публікації дисертанта свідчать про його послідовну роботу над розв'язанням поставленого наукового завдання починаючи з 2023 року. У публікаціях достатньо відображені всі розділи дисертаційної роботи.

Також слід зазначити, що результати дисертаційного дослідження достатньо апробовані.

Оформлення дисертації. Дисертація І. П. Реви оформлена згідно із нормативними вимогами і стандартами, які передбачені для такого в иду досліджень. Робота написана державною мовою з дотриманням наукового стилю, що оптимально поєднує складові представленого дослідження. Положення, висновки та пропозиції, що містяться в науковій праці, характеризуються завершеністю, аргументованістю та послідовністю.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення дисертаційного дослідження, наукових публікацій автора, фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація І. П. Реви є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Разом з тим, ознайомлення з дисертаційним дослідженням І. П. Реви дозволяє висловити окремі побажання і критичні судження, які потребують додаткової аргументації чи дискусії:

1. Пошук оптимальних шляхів протидії злочинності яка пов'язана з порушенням встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки в сучасних умовах є надзвичайно важливим та актуальним питанням, з огляду на це, видається не зрозумілим чому дисертант оминув увагою вивчення зарубіжного законодавства з досліджуваної проблематики? Тим більше, що для України є перспективною євроінтеграція, і зокрема інтеграція в правове поле країн Європейського Союзу.

2. Автор у своєму дослідженні оминув увагою таку слідчу дію як процесуальне інтерв'ю. Загальновідомо, що процесуальне інтерв'ю є інструментом, який дозволяє слідчим і прокурорам не лише отримати необхідну інформацію, але й забезпечити дотримання процесуальних гарантій допитуваної особи. Тим більше таку методику широко використовують у країнах Європейського Союзу, США, Канади, Ізраїлю та в інших державах. Окремі вчені-процесуалісти вважають, що допит суттєво відрізняється від процесуального інтерв'ю, а саме: під час процесуального інтерв'ю слідчий використовує переважно відкриті запитання, спрямовані на отримання максимальної кількості інформації, а під час допиту переважають закриті питання, адже слідчий зазвичай уже має свою версію,

можливо, навіть впевнений у вині підозрюваного і, відповідно, хоче підтвердити свої версії у ході допиту.

Сьогодні поширення цього підходу в роботі правоохоронних органів не лише сприяє підвищенню ефективності конкретних розслідувань, а й здійснює позитивний вплив на всю систему правосуддя, підвищує рівень довіри до неї з боку суспільства. Тому, у ході публічного захисту цікаво було б почути позицію автора щодо тактики проведення процесуального інтерв'ю при розслідуванні порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки.

3. У дисертації (стор. 18) зазначено, що емпіричну базу дослідження становлять зведені дані вивчення 88 судових рішень (ст. 270 КК України) з Єдиного державного реєстру судових рішень; результати опитування 120 слідчих Національної поліції України щодо проблемних питань, які стосуються предмету розслідування; аналітичні звіти й узагальнення МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України та ін.

У зв'язку з цим, цікаво дізнатися думку дисертанта (з можливими наведеннями конкретних прикладів з правозастосовної практики), як вплинуло повномасштабне вторгнення РФ на територію України щодо вчинення кримінальних правопорушень передбачених ст. 270 КК України, і якщо вплинуло, то як саме?

4. У списку літературних джерел і по тексту самої роботи автор згадує голову разової ради С.С. Чернявського і члена разової ради О.В. Таран та при нагоді посилається на їх наукові праці, водночас посилання на наукові праці інших членів разової ради оминає, хоча насправді у всіх членів разової ради такі публікації за темою дисертації існують.

5. Дисертація тільки виграла б від приділення більше уваги дослідженню причин, умов та чинників, які детермінують кримінальні правопорушення пов'язані з розслідуванням порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки.

Разом з тим, зроблені зауваження і побажання стосуються дискусійних питань, не піддають сумніву основні наукові результати, які отримані автором особисто, і підтверджують лише складність досліджуваної І. П. Ревою проблематики.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Реви Івана Петровича "Розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки", є завершеною, самостійною підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що у сукупності розв'язують

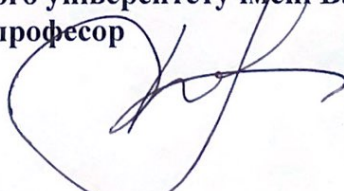
конкретне науково-прикладне завдання, яке має істотне значення для кримінального процесуального права і полягає у комплексному розробленні питань, що стосуються розслідування порушень встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки, формулюванні обґрунтованих рекомендацій щодо підвищення ефективності його законодавчого регламентування, а також у розробленні рекомендацій щодо практики застосування кримінальних процесуальних норм у цій царині. Дисертація відповідає спеціальності 081 “Право”.

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН України.

Дисертація також відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (зі змінами від 12 липня 2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – **Рева Іван Петрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 “Право” за спеціальністю 081 “Право”.**

Офіційний опонент –

**Професор кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
доктор юридичних наук, професор**

Юрій ЛУЦЕНКО

Погоджено:

**Ректор Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського
доктор юридичних наук, професор**

Валерій БОРТНЯК